

LOODUS KUTSUB

Suvi meelitab matkaradadele. Kaunid on järved mägedevahelistes orudes, mäetippudeilt on ilus vaade lokkavatele viljaväljadele, meelitavad liivane kallas ja vahutav meri. Mitmekeesine ja rikas on meie rajooni loodus.

Neeruti on üks kaunimaid ja omapärasemaid paiku meie rajoonis. Mäenõlvadel võib siin imetleda taimestikku lausa ürgmetsalikkude ispaakust, leidub teeradu, mille kohal moodustuvad päiklipoode võrad varjava katusel, all orus aga sinetab järv.

Siin asub Neeruti maastikuline keeluala, mille pindala on umbes 885 ha. Neeruti mäed on tekkinud mannerjää taganemisel ning kuuluvad osalt vallseljakute, osalt mõhnastike hulka. Mägede kõrgus ulatub kuni 119 m üle merepinna. Need on enamikus kaetud tiheda kuusemetsaga, leidub aga ka sarapuid, pihlakaid, tammi jm. Metsavahikoha lähedal kasvab rühm paarikümneaastasi punaseid tammi ja Sorgi nõlval leidub meil võrdlemisi harva esinevaid seederimände.

Kõige enam külastatavaks kohaks on Kahejärve org. Siin asub Neeruti Kahejärve, mis koosneb kahest kõrvuti asetsevast, ent teineteisest täiesti eraldunud järvest. Neist põhjapoolsemat nimetatakse Eesjärveks, lõunapoolsemat Tagajärveks. Esimese pindala on 2,8 ha ja suurim sügavus 5,5 m, teise pindala on 4 ha ja sügavus kuni 8,9 m. Kahejärve on soostumise staadiumis. Seetõttu on kaldad mudased ja õetsuvad. Suplemispaika siit ei leia.

Seljakuist, mis asuvad keeluala piirides, on kõige põhjapoolsemaks Riistamägi (Kadrina-Tapa tee ääres), mille põhjatiip on tuntud Ivanimäe nime all. Rahvajutu järgi olevat siia Põhjasõja ajal maetud Vene kindral Ivan Riistamäest kagu suunas kulgeb Linnamägi, viimasega lähevad paralleelselt Valgeristi mägi, Sadulamägi, Tornimägi ja Lushoone mägi. Nimetatud peamisest mäeahelikust ida poole jäävad madalamad oosid Kanasoo (Eesjärve kohal) ja Paljasmägi (Tagajärve kohal).

Seljakute vahel asuvad sügavad orud Kahejärve orust

kagu pool on Nuuskauk, loode pool aga Uusjärve ja Neetauk. Ja Linnamäe vahel asub Pihasoos org. Huuhtavad on viimasest kagu pool asetsevad Karuugud (sügavate sulglokkude rida). Varem olivat Neeruti mägesid nimetatudki Karuugumägedeks ja siniseid järvi Karuugujärvedeks.

Seljakute ida pool asetsevates väiksemates lokkudes on veel kaks järve: Sinijärve ja Orajärve.

Rahvamüstitendi järgi on Neeruti mägedevahelised orud Kalevipoja hünivõad, orgude põhjus olevad aegud aga tema hobuse jalajäljed. Sadulamägi olevat tekkinud Kalevipoja hobuse sadulast. Ka lähemas ümbruskonnas on palju Kalevipoja lugudega seotud paiku. Et samas ligidalt, Iõeperes, asub Fr. R. Kreutzwaldi sünnikoht, siis ni-

metali vapasti Neeruti mägesid Kreutzwaldi pargiks.

Neeruti on olnud kaks muistses linnamäge. Üks neist asus Linnamäel. Praegu on see aga kruusa võtmisega hävitatud. Teine linnamägi on Sadulamägi. Nüüdki võib seal veel märgata linnust ümbritsenud valli jäänuseid.

Looduskaitse põhimääruse järgi on keeluala ülesandeks säilitada Neeruti vallseljakuid koos neid katva liigirikka kuusesegametsa ning seljakutevaheliste järvede ja soostunud aladega. Siin on keelatud liiva ja kruusa võtmine, uute teede rajamine, järvede veepinna alandamine, vete reostamine, metsa lageraie, igasuguste raiete tegemine, suvel, käscavate puude rikkuamine, jahipidamine, igasugune prahistamine või mõnel muul viisil loodusliku ilme kahjustamine või muutmine.

Rahvakogunemistega seotud üritusteks ja turistide laagrile püstitamiseks on lubatud kasutada ainult Sadulamäe ja Eesjärve piirkonda ja nende ümbrust 200 m ulatuses.

L. FAJOS